

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА 3 1955 ГОДА ●

● NO.44 (3356) ●

● ЧАЦВЕР, 21 ЛІСТАПАДА, 2013

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Дзень яднання ў Кургане
Стар. 2

Імпрэза ў Севастопалі
Вялікая пастаноўка, якую ладзілі нашы суайчыннікі, прысьвячалася беларускай нацыянальнай кухні. Стар. 3

Незабыўны прарыў на Дняпры
70 гадоў таму Кіеў быў вызвалены ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. У ходзе наступальнай аперацыі вызначыліся і нашы землякі. Стар. 4

ВАЧЫМА СЯБРОЎ

Па шляхах продкаў

Віцебскі рэгіён адкрывае цікавыя турыстычныя маршруты для расіян і гасцей з іншых краін, якія любяць актыўныя віды адпачынку

Мікалай Бойка

Паміж Віцебскам і Самарай — больш за паўтары тысячы кіламетраў, ды ўсё ж абласны цэнтр Беларусі і адміністрацыйны цэнтр Самарскай вобласці Расіі многае аб'ядноўвае. Таму спрыяе і Дагавор аб партнёрскіх адносінах двух абласных цэнтраў, які быў падпісаны 11 мая 2001 года.

Безумоўна, пасільна дапамагаюць збліжэнню двух рэгіёнаў і землякі-беларусы з Самарскай вобласці. У ліпені 2004-га паміж Самарскай абласной суполкай беларусаў “Руска-Беларускае Братэрства 2000” і Віцебскім гарвыканкамам быў падпісаны Праатакол аб асноўных напрамках супрацоўніцтва. На думку Ірыны Глускай, якая ўзначальвае суполку, цяпер варта на больш высокім узроўні наладжваць супрацоўніцтва паміж Віцебскам і Самарай. “Мы гатовыя, напрыклад, спрыяць стварэнню сумесных кампаній, вытворчасцяў з удзелам інвестараў з Віцебшчыны ў Самарскім рэгіёне ці наадварот, — гаворыць яна. — Немалыя рэзервы ёсць і для ўзаемавыгаднага супрацоўніцтва дзяржаўных прадпрыемстваў і арганізацый. Упэўнена, будзе мець поспех і развіццё партнёрскіх стасункаў у галіне аграпрамысловага комплексу,

Анімацыйная дзея “А на вайне, як на вайне...” у Музеі партызанскага побыту на Расоншчыне

сферы турыстычных паслуг”.

Новы імпульс для такога супрацоўніцтва даў і рэкламны тур “Выдатны рэгіён “Бэла Дзвіна” па Віцебскай вобласці. Яго ладзілі для сяброў з Паволжа ўпраўленне спорту і турызму Віцебскага аблвыканкама сумесна з віцебскай турфірмай «РайдаТур» і полацкім турагенцтвам “Сем дарог”. У

складзе дэлегацыі з прадстаўнікоў шэрагу СМІ Саюзнай дзяржавы, расійскіх турагенцтваў быў і я. Самарскія беларусы даручылі мне высветліць, як ім надалей пашыраць кантакты з Віцебшчынай.

Прыемна было ў чарговы раз наведаць любімую Бацькаўшчыну, азнаёміцца з турыстычным

патэнцыялам Віцебшчыны. Пад час прэзентацыі турмагчымасцяў рэгіёна, якая праходзіла ў турыстычна-інфармацыйным цэнтры Віцебска, намеснік начальніка ўпраўлення спорту і турызму аблвыканкама Наталля Елісеева адзначыла: сярод турыстаў там большасць, звыш 90 працэнтаў складаюць расіяне. “Цікаваць

да нашага краю ўзрастае: за сем месяцаў сёлета экспарт турпаслуг узрос больш чым на 25 працэнтаў, а наладжванне рэкламных тураў — адна з дзейсных формаў, каб прыцягнуць увагу да рэгіёна, — упэўненая Наталля Юр’еўна. — Летась, напрыклад, правялі для расіян рэкламны тур сумесна з віцебскім агенцтвам “Ілва” па водных маршрутах Віцебшчыны. І ёсць вынік: з’явіліся турысты, цяпер мы актыўна ствараем і развіваем байдарчныя маршруты. Адна з прапаноў — падарожжа на байдарках “З варагаў у грэкі: па шляху продкаў” па рэках і азёрах Полаччыны, якое арганізуе турагенцтва “Сем дарог”.

А што яшчэ можа прапанаваць турыстам Віцебшчына? Наталля Елісеева лічыць асабліва прывабнымі культурна-пазнавальны, экалагічны, аздаўленчы і паляўнічы турызм: “Паглядзець у нас ёсць шмат чаго: тры тысячы помнікаў археалогіі, архітэктуры, гісторыі і культуры, 237 помнікаў прыроды, выдатная база для санаторна-курортнага адпачынку, дарэчы, і цяпер ужо вельмі запатрабаваная расіянамі”.

У Віцебскай вобласці актыўна развіваецца і агратурызм. Толькі сёлета зарэгістравана каля 30 аграэкасядзіб, усяго ж у рэгіёне іх больш за 400. → **Стар. 2**

ПЛАНЕТА ЛЮДЗЕЙ

Трэба толькі любіць...

На Дзяржыншчыне ўрачыста ўшаноўвалі памяць пра слыннага земляка Адольфа Янушкевіча

Сёлета 210-я ўгодкі падарожніка, этнографа, пісьменніка, перакладчыка Адольфа Міхайлавіча Янушкевіча. На Дзяржыншчыне годна ўшанавалі памяць пра яго. У мясціны, дзе знайшоў апошні прытулак нястомны вандроўнік, завітала дэлегацыя з братняга Казахстана. У яе складзе — адметныя асобы: Пасол Казахстана ў Беларусі Ергалій Булегенаў, пісьменнік і даследчык творчасці Адольфа Янушкевіча Амар Хакім, бізнесмен, унук казахскага пісьменніка С.Сейфуліна Сакен

Сейфулін, намеснік старшыні культурнага цэнтра “Беларусь” у Казахстане Міхал Буланаў. Прыехалі таксама з Мінска адказныя работнікі аблвыканкама, дзеячы культуры, мастацтва, пісьменнікі, журналісты. Ва ўрачыстасях удзельнічалі і прадстаўнікі мясцовай улады на чале з старшынёй Дзяржынскага райвыканкама Мікалаем Арццошкевічам.

Два дні ў Беларусі аддавалі даніну павагі земляку. У першы гасці з Казахстана наведлі Нясвіж, дзе 9 чэрвеня 1803 года ў сям’і Міхала і Тэклі Янушкевічаў нарадзіўся Адольф Янушкевіч. У мясцовым краязнаўчым музеі ёсць матэры-

ялы, прысвечаныя земляку. Вельмі ўразіў гасцей і Нясвіжскі палацава-паркавы комплекс. На другі дзень была ўрачыстасць на сямейных (фамільных) могілках у вёсцы Дзягільна, дзе пахаваны Адольф Янушкевіч, яго маці Тэкля ды іншыя родзічы. Перад уваходам на могілкі, ля вялікага драўлянага крыжа адбыўся мітынг. Пра заслугі Адольфа Янушкевіча перад народамі Беларусі і Казахстана гаварылі Ергалій Булегенаў, Мікалай Арццошкевіч, далёкі родзіч этнографа мастак Фелікс Янушкевіч, дэпутат Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Беларусі Уладзіслаў Цыдзік. → **Стар. 3**

Дыялог сталіц

Дні Мінска ў Маскве прайшлі з дзелавымі перамовамі, канцэртамі, спартыўнымі спаборніцтвамі і выставамі-кірмашамі беларускіх тавараў

Дні Мінска ў расійскай сталіцы праходзілі з 14 па 16 лістапада, іх ладзілі дэпартаменты Масквы сумесна з Мінскім гарвыканкамам. Дэлегацыю з Беларусі ўзначальваў старшыня Мінгарвыканкама Мікалай Ладуцька.

У Дэпартаменце працы і занятасці насельніцтва Масквы прайшлі перамовы, падпісаны дакументы аб супрацоўніцтве. На сустрэчы дэпутатаў Маскоўскай гардумы і Мінскага гарсавета гаварылі пра развіццё гандлёва-эканамічных і гуманітарных сувязяў паміж сталі-

цамі. Ладзіліся круглыя сталы па розных пытаннях адукацыі, архітэктуры і будаўніцтва, ішоў абмен досведам працы ў сацыяльнай і медыцынскай галінах, рэалізацыі праграм дзяржаўнай маладзёжнай палітыкі. А ў канферэнцыі па гандлёва-эканамічным супрацоўніцтве Мінска і Масквы ўдзельнічалі прадстаўнікі дзелавых колаў, прэзентаваліся прыярытэтнымі праграмамі.

Дні Мінска ў Маскве ўрачыста адкрываліся гала-канцэртам майстроў мастацтваў дзвюх сталіц. На спортпляцоўках прайшлі таварыскія матчы паміж зборнымі камандамі Масквы і Мінска па гандболе і футболе. Працавалі і дзве выставы-кірмашы беларускіх тавараў “Мінск — масквічам”.

ВАЧЫМА СЯБРОЎ

Па шляхах продкаў

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Удзельнікі прамагура пабывалі на адной з сядзібаў з романтичнай і загадкавай назвай “Мазурны бераг”. Гэта ў вёсцы Мазурына Мёрскага раёна. Гасцінасць гаспадары Эдуарда Цярэшкі, цеплыня і ўтульнасць, якія ён стварыў на сядзібе, усім прыйшліся даспадобы. А калі Эдуард Казіміравіч прапанаваў яшчэ пракаціцца на кацеры па Дзвіне, станоўчыя эмоцыі проста перапаўнялі нас.

Наведалі мы і вядомы Полацкі жаночы Спаса-Ефрасінеўскі манастыр, дзе выносіўся адноўлены ўжо ў наш час Крыж Ефрасіні Полацкай. Шмат цікавага пабачылі ў музеях, на вуліцах Полацка, Браслава, Расонаў. Пасля агляду Музея партызанскага побыту ў Роўным Полі на Расоншчыне была анімацыйная праграма “А на вайне, як на вайне...”. Яе рыхтавалі работнікі раённага Дома культуры і райвыканкама. Тэатралізаванае прадстаўленне нікога не пакінула раўнадушным, я бачыў слёзы на вачах сваіх калег.

Цікава было пабачыць Рэспубліканскі ландшафтны заказнік “Ельня” ў Мёрскім раёне: там створаны экацэнтр і будуюцца турыстычная экасцежка. Нас знаёмілі і з інфраструктурнымі

Удзельнікі рэкламнага тура “Выдатны рэгіён “Бэла Дзвіна” на базе адпачынку “Крупеніна”

аб’ектамі рэгіёна. Наведалі мы “Здраўнёва” — музей-сядзібу знакамітага рускага мастака Ільі Рэпіна і Дом-музей Марка Шагала, аднаго з найбольш вядомых прадстаўнікоў мастацкага авангарда XX стагоддзя.

Што ж з сабе ўяўляе рэгіён “Бэла Дзвіна”? Ён у самым цэнтры Еўропы і ўключае ў сябе частку тэрыторыі Віцебскай вобласці Беларусі (Верхнядзвін-

скі, Расонскі і Браслаўскі раёны), латвійскую Латгалію (Балвскі, Даўгаўпілскі, Краслаўскі, Лудзенскі, Прэйльскі і Рэзэкснскі раёны, гарады Даўгаўпілскі і Рэзэксне) і літоўскі рэгіён Аўкштайцыя. Усе рэгіёны — удзельнікі міжнароднага трансгранічнага праекта “Бэла Дзвіна-2”. Пра тое, як ён рэалізуецца, распавёў каардынатар праекта, галоўны спецыяліст аддзела спорту і

турызму Полацкага гарвыканкама Ігар Загрэкаў. Па яго словах, цяпер аб’ядноўваюцца ўжо два трансгранічныя рэгіёны: Балтыйскі азёрны край і “Бэла Дзвіна”. Плошча рэгіёна “Бэла Дзвіна” — гэта больш за 40 тысяч квадратных кіламетраў, там пражывае каля двух мільёнаў чалавек. А дзівосаў і мясцін для камфортнага адпачынку столькі, што хопіць на ўсіх гасцей.

На Волзе справілі Дажынкi

Старадаўні беларускі абрад у Тальяці набывае новыя рысы

У Беларускай нацыянальна-культурнай аўтаноміі “Нёман” ёсць добрая традыцыя: штогод ладзіць свята апошняга каласка, свята хлеба Дажынкi. Мы ў чарговы раз збіралі гасцей і сяброў у тальяцінскай 4-й дзіцячай музычнай школе. Поўная зала глядачоў! Штогод мы дадаем у свой, адаптаваны да гарадскіх умоваў абрад усё новыя элементы, далучаем да праекта новых людзей.

Ёсць у нас на свяце Талака, яна ўсім дапамагае, калі праца робіцца супольна. Прыходзіць на Дажынкi Баба-Багатуха: заможна, з рознымі дарами восені. Ладзім выставу гародніны з лецішчаў, частаванне для гасцей: звычайна ў вялікай пашане драпікі. Артысты з ансамбляў “Купалінка” і “Зорачкі” спявалі абрадавыя песні. Былі і мастацкія нумары нашых партнёраў. Удзельнічаў у праекце гурт “Гармонія” з Дзіцячай школы мастацтваў.

Каравай, сімвал свята, Вераніка Нікуліна з ансамбля “Зорачкі” падарыла Гаспадару. Раней жнейкі дарылі гаспадару нівы Сноп-гаспадар. А мы палічылі: караваем трэба ўшанаваць Уладзіміра Міхайлавіча Свярдлова, дырэктара 4-й ДМШ, з якой мы плённа сябруем і супрацоўнічаем.

Сяргей Шылкін, г. Тальяці

ЛІСТ У РЕДАКЦЫЮ

Арыентуемся на добрыя прыклады

Дбаючы пра будучыню грамадства, не варта рабіць бізнэс на маральным і фізічным здароўі моладзі

Хачу са старонок “Голасу Радзімы” выказаць меркаванні наконт “рэкламнай палітыкі” некаторых тэлеканалаў. Цяпер у мяне ёсць магчымасць глядзець праграмы тэлеканалаў Украіны, Расіі, Беларусі і еўрапейскія тэленавіны. Калі аналізуеш іх змест, скіраванасць рэкламы, міжволі робіш высновы. Як мне падаецца, на ўкраінскіх тэле-, ды і радыёканалах, даступных у Кіеве, рэклама бывае занадта працяглай. Вялікую шкоду для тых, хто выбірае жыццёвыя арыенціры, робяць такія “крэатыўныя хады”: зоркі спорту рэкламуюць алкаголь. Няўжо футбалу не можа быць без піва? І ці ж сапраўды гэта шлях да здароўя: горілка на перапёлчых яйках?..

І на тэлеканалах Расіі, на жаль, бачу падобную “геарайню”: таксама красуюцца ў рэкламных блоках “водка” ў розных відах, з раніцы да вечара. А тым часам лідары краіны-суседкі агітуюць за здаровы лад жыцця... Многім, як і мне, не даспадобы, што ў праграмах еўрапейскіх навін шмат увагі да ад-

наполых шлюбав. Быццам нам, глядачам, проста навязваюць іх, пад выглядам дэмакратыі.

Сам я родам з Палесся, таму да беларускіх тэлеканалаў стаўлюся найбольш прыдзірліва: вельмі хочацца, каб яны былі сучаснымі, цікавымі. І мушу сказаць, што на беларускіх тэлеканалах рэклама карацейшая, фільмы, бывае, і ўвогуле ёй не перарываюцца, і моцны алкаголь у рэкламных блоках адсутнічае. Мяркую, на тое ёсць адпаведныя дзяржаўныя рашэнні. І гэта правільна: грамадства павінна абараніць маладое пакаленне ад таго, што яго вынішчае, разбурае, разбэшчвае. У Беларусі “рэкламуюцца” заняткі спортам, айчыннае культура, здаровае харчаванне і ўвогуле лад жыцця. Нямала пазнавальных перадач для маладога пакалення. Мне такі “генеральны тэлекурс” вельмі да душы. Бо “сеючы” сёння праз СМІ стэрэатыпы паводзін для моладзі, мы ў хуткім часе будзем “пажынаць” характары. Будучыня грамадства пачынаецца сёння, у тым ліку і з агрэсіўнай рэкламы тыгуню ці алкаголю. Ці ж варта гэтак “дапамагаць” моладзі выбраць свой шлях у жыцці?

Нас прывучаюць патрахі, што “для большай праўдзівасці” можна у тэлеэфіры ўжываць нецэнзурныя слоўцы, гумар “гнаць” непрыстойны, паказваць сцэны хамства, нецэнзуршчыны, распусты. Дарэчы, “маральнага броду”, на мой погляд, на беларускіх тэлеканалах няма. Ведаю: грошы, танная папулярнасць штурхаюць уладальнікаў СМІ, іх топ-менеджараў на злычынныя дзеі ў дачыненні да нашых дзяцей, унукаў. Ці задумваюцца асобы, “каналы прыдержжаныя”, якое грамадства фарміруюць? Як жыць нам і нашчадкам нашым у свеце, збудаваным па лякалах герояў з “рэкламных паўзаў”? Нам, глядачам, не варта ў такіх абставінах усё моўчкі глытаць, калі нам, прабачце, лапшу вешаюць пра вычварную, аднаполую дэмакратыю. Не баюся здацца рэтраградам. Я — за здаровую, прыгожую, высокамаральную будучыню. Бо дэмакратыя — гэта не ўседазволенасць, гэта наша асабістая адказнасць за ўсё, што адбываецца ў нашым доме, у нашай краіне.

З добрымі пажаданнямі — **Віталь Курашук**, былы Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Беларусі ва Украіне, г. Кіеў

Артысты ансамбля “Журавачка” з Кургана сёлета выступалі і ў Мінску

Дзень яднання ў Кургане

Іван Іванаў

На фестывалі нацыянальных культур “Вянок дружбы” ўшанаваны прадстаўнікі беларускай суполкі, у тым ліку адметны дуэт Лушнікавых з народнага ансамбля “Журавачка”

На пачатку лістапада ў Расіі адзначаецца Дзень народнага адзінства. І ў Кургане, у Заураллі ладзіцца вялікі гала-канцэрт — на восьмым гарадскім фестывалі нацыянальных культур “Вянок дружбы”. Удзельнічаў і гасцей свята вітаў мэр горада Павел Кажэўнікаў. Ён адзначыў, што фестываль аб’ядноўвае культуры, традыцыі ды звычкі розных

народаў. На ім лунаюць розныя сцягі, гучаць разнастайныя мелодыі, а ў зале пануе адзіная атмасфера сяброўства і згоды.

На сцэну Палаца дзіцячай і юнацкай творчасці выходзілі прадстаўнікі шэрагу этнасуполак, у тым ліку і Нацыянальнага культурнага цэнтры беларусаў Зауралля “Бацькаўшчына”, актывісты якога атрымалі Падзячныя лісты ад мэра. Прадстаўнікі суполкі прызнаны і лаўрэатамі фесту. У прыватнасці, журы адзначыла дыпламам у намінацыі “Сямейная творчасць” сям’ю Лушнікавых. Што цікава: Ніна Пятроўна і Уладзімір Сямёнавіч прызнаюцца, што яны — не беларусы, хоць не выключаюць, што продкі мелі

беларускія родавыя карані. І суполка “Бацькаўшчына”, і створаны пры ёй народны ансамбль “Журавачка” пад мастацкім кіраўніцтвам Уладзіміра Дзергачова сталі для іх роднымі. Цяпер у рэпертуары дуэта ўжо дзясяткі беларускіх песень.

Дарэчы, нядаўна ў Цюмені шырока адзначаліся Дні беларускай культуры, прысвечаныя 15-годдзю народнага ансамбля “Лянок”, і дуэт з Кургана вітаў юбіляраў, усіх глядачоў са сцэны Палаца культуры “Будаўнік” прыгожай, кранальнай песняй “Лілеі”. Зала бурнымі апладысмантамі дзякавала таленавітым спевакам, якія сумесна ідуць па жыцці з музыкай і песнямі ўжо больш за сорак гадоў.

ПЛАНЕТА ЛЮДЗЕЙ

Трэба толькі любіць...

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

І вось урачыста адкрыты манумент у памяць Адольфа Янушкевіча: вялікі валун з яго выявай і эпітафіяй, гэта работа скульптара Валяр’яна Янушкевіча. Ксёндз Рышард Пешхала прачытаў малітву і асвяціў камень-помнік. Чырвоную стужку разразалі Ергалій Булегенаў і Мікалай Арцюшкевіч, ускладзілі кветкі як да манумента, так і на дагледжаныя магільны. У гонар юбілейнай даты была закладзена Алея памяці, з удзелам шматлікіх вясцоўцаў з Дзягільна.

Удзельнікі свята наведлі будынак, дзе некалі жылі Янушкевічы, ускладзілі кветкі да мемарыяльнай шыльды, прысвечанай Адольфу Янушкевічу. Потым у чытальнай зале Дзяржынскай раёбшкі прайшлі цікавыя літаратурныя чытанні. Пра жыццёвы і творчы шлях земляка расказвалі прафесар Адам Мальдзіс, гісторыкі і пісьменнікі Мікола Крывальцэвіч, Амар Хакім, Вольга Гарбачова, Навум Гальперовіч, Анатоль Валахановіч. Спідар Мальдзіс прапанаваў стварыць беларуска-казахстанскі Фонд Адольфа Янушкевіча, археолаг Мікола Крывальцэвіч расказаў пра раскопкі на могільках: вызначалі месцы

пахавання Адольфа і яго родзічаў. Удзельніцы краязнаўчага гуртка з 4-й дзяржынскай сярэдняй школы Дзіяна Васільева, Таццяна Рыпалава, Надзея Пікула, Аліна Шакаль на цудоўнай беларускай мове распавядалі пра свайго земляка. Мясцовыя паэтэса Рэгіна Рэўтовіч прачытала прысвечаны яму верш “Праз вякі”, у ім ёсць такія радкі: “Сягоння ўславіць нам наканава/ Адольфа

Ергалій Булегенаў і Уладзіслаў Цыдзік

Янушкевіча жыццё./ Які з Нясвіжа аж да Казахстана/ У сэрцы нёс братэрства пачуццё”.

Ці мог спадзявацца Адольф

Урачысты момант у вёсцы Дзягільна: адкрыццё помніка Адольфу Янушкевічу

Янушкевіч, што праз стагоддзі імя ягонае будзе шанавана адразу ў чатырох краінах: у Казахстане, Расіі, Беларусі і Польшчы, а яго працы атрымаюць прызнанне ў многіх краінах свету? Высланы ў Сібір царскім урадам за ўдзел у нацыянальна-вызваленчым паўстанні 1830-31 гадоў, ён шмат падарожнічаў па стэпах Казахстана, пераадолеў па іх амаль дзве тысячы кіламетраў. У той час рэвалюцыянер і паэт пераўвасобіўся ў даследчыка-этнографа: вывучаў побыт і фальклор казахскага народа, які царскі ўрад лічыў дзікім. Казалі раней: ён не мае ні сваёй мовы, ні культурных традыцый. А наш зямляк даказаў, што гэта зусім не так. Як вядома, калі ты людзей любіш, то яны і павернуцца да цябе найлепшым бокам. Яго падарожныя запіскі, лісты леглі ў аснову кнігі “Жыццё Адольфа Янушкевіча і яго лісты з кіргізскіх стэпаў”, якую пасля смерці падарожніка (памёр ён у Дзягільна ў 1857 годзе) падрыхтаваў і выдаў у Парыжы ягоны брат Яўстахій. У 1966-м казахстанская

даследчыца Фаіна Сцяклова пераклала кнігу з польскай на рускую мову, а у 1979-м яна выйшла з казахскім перакладам.

Да 200-годдзя Адольфа Янушкевіча ў Польшчы была выдадзена кніга “Listy z Syberii”, дапоўненая матэрыяламі Ф.Сцякловай з расійскіх і Яна Трынкуўскага з польскіх архіваў. Спідарыня Ганна Суднік-Магусевіч з Дзяржынска часткова пераклала кнігу з польскай на беларускую мову, і яна выдадзена ў 2008-м пад назвай “Жыццё Адольфа Янушкевіча і яго лісты ў кіргізскіх стэпаў”. Праца, зробленая Адольфам Янушкевічам, не мае сабе роўні, паколькі работ па гісторыі Казахстана XIX стагоддзя амаль няма. Цікава, што ў XIX стагоддзі, блукаючы па стэпе, Адольф Янушкевіч змог прадбачыць, дзе будзе сталіца Казахстана, Астана. Ён пісаў у лісце да брата Яўстахія ад 31 мая 1846 года: “Акмата, напрыклад, будучая сталіца ўсяго стэпу”. Кніга Адольфа Янушкевіча — гэта, па сутнасці, гатовы сцэнар

для стварэння дакументальнага фільма, і казахстанскі рэжысёр Сяргей Шафір скарыстаўся тым: адзін з сюжэтаў фільма “Урокі польскай” ён прысвяціў Адольфу Янушкевічу. Цяпер ён мае намер стварыць асобны фільм пра Адольфа Янушкевіча, які можа быць сумесным праектам Беларусі, Польшчы, Казахстана і Расіі.

У Казахстане па заслугах лічаць Адольфа Янушкевіча нацыянальным героем і шануюць яго. Глыбока сімвалічна, што ў самым цэнтры Астаны побач з праспектам Абая і вуліцай Пушкіна ёсць і вуліца Адольфа Янушкевіча. У час вандроўкі па стэпах нашаму земляку давалося пазнаёміцца з бацькам будучага пачынальніка пісьмовай казахскай літаратуры, а малага Абая Кунанбаева Адольф нават лячыў ад хваробы. Яго імя носіць і адна з вуліц Алматы. На чыганнях выказана прапанова: надаць імя Адольфа Янушкевіча таксама вуліцам у Мінску, Нясвіжы і Дзяржынску.

Лявон Целеш, г. Дзяржынск

КАРЫСНЫ ДОСВЕД

Імпрэза ў Севастопалі

Вялікая пастаноўка, якую ладзілі нашы суайчыннікі, прысвячалася беларускай нацыянальнай кухні

Іван Іванаў

Шукаючы справу для рук, розуму і душы, актывісты беларускіх суполак працягваюць нямаля крэатыву. І ў Севастопальскім таварыстве “Беларусь” цікавыя хады вынаходзяць, каб арыгінальна расказаць пра культуру Бацькаўшчыны. На пачатку года яго кіраўніца Ала Гарэлікава павадала нам: рыхтуецца пастаноўка “Беларускія пачастункі”. Масштабная імпрэза запатрабавала сцэнара, афармлення залы — карацей, шмат часу і сіл. Прайшла потым з вялікім поспехам. Мы раскажам пра некаторыя моманты праекта: магчыма, досвед той некаму спатрэбіцца.

Ідэя зладзіць “смачную” вечарыну з’явілася ў Алы Іванаўны, калі рыхтавала вялікую, амаль на гадзіну радыёперадачу “Крыніца” пра пастаноўкі ў таварыстве беларускіх народных святаў. Амаль палову радыёэфіру прысвяцілі тады “пачастункам”: на розных святах яны ж таксама ёсць. Натуральна, сцэнарый перадачы — зусім іншы, чым у вечарыны. А як яна пачыналася? Лёгка ўявіць: “У прыгожай зале сядзяць за сталамі госці. Наперадзе — печ, уп-

рыгожаная ручнікамі, посудам. Каля печы чапля, чыгункі, гаршкі, патэльні, рэштата, трэскі... Тут завяхаецца Гаспадыня... Пры стала сядзіць Гаспадар”.

З беларускіх мелодый, з вядомай песні “Сёння ў нашай хаце свята”, прадстаўлення гаспадароў — Зінаіды Антонаўны ды Ігара Васілевіча Нікіціных — і пачалася вечарына. Гасцінныя гаспадары, іх сябры ведаюць шмат страў з нацыянальнай кухні, гатовы дзяліцца ведамі ды гасцей частаваць. Але спачатку вядучыя нагадалі: кухня беларуская мае багатую гісторыю, яна ўбірае ў сябе ўсё лепшае “з праваслаўнага ўсходу, каталіцкага захаду, паўночнай прыбалтыйскай культуры, ад мусульманскіх народаў поўдня і яўрэйскай карчэмнай кухні”. Пакінулі свой след і літоўцы, паліякі, немцы, французы, італьянцы, татары...

Аснова рацыёну беларусаў, як вядома, — чорны хлеб, той, што “ўсяму галава”. Часта, расказвалі вядучыя, да жытняй мукі дадаецца ячменная, пшанічная, грэцкая ды аўсяная. “Беларусы любяць чорны хлеб і сумуюць па ім, калі трапяць туды, дзе яго няма. Нічога не бывае смачней, як адрэзаць

А прысмакі былі — на ўсе густы...

гарачую лусту, густа пасаліць яе ды з’есці!”

Згадалі на вечарыне і пра ўсебеларускае свята “Дажынкi”, на якім ушаноўваюць лепшых працаўнікоў сяла. І хлебнаму караваю на розных імпрэзах у нас — асабліва пашана. Каравай урачыста ўносілі ў залу і ў Севастопалі, яго прынялі гаспадары: самі па кавалачку паспрабавалі ды гасцей

пачаставалі. Тым часам гучала і песня “Хлеб ды соль”.

Былі міні-прэзентацыі іншых нацыянальных страў з мукі, якія гатаваліся да вечарыны. Адалі належнае і бульбе: расказалі, як з’явілася яна ў Беларусі, з чым яе ўжываюць ды якія прысмакі з яе атрымліваюцца. І песні, і танцы бульбе прысвячаліся. А Бульба і яе дзеткі-Бульбяшыкі частавалі

гасцей дранікамі.

Вітаючы гасцей, Ала Гарэлікава падняла тост за Бацькаўшчыну, за сяброўства з Украінай, Расіяй, з народамі іншых краін. Далей былі цікавыя апаведы пра стравы з мяса, рыбы, свойскіх птушак, малака з дэгустацыямі, рэцэптамі. Песні гучалі адпаведна. Згадалі, як сталаваліся багі на Парнасе, калі папаў туды Тарас: чытаўся ўрывак з паэмы “Тарас на Парнасе”. Былі на вечарыне і дзеці: чыталі беларускія вершы, прысвечаныя ежы, атрымлівалі за тое смачныя падарункі. Каларытна “працякала” і частка вечарыны, прысвечаная папулярным напоям. Удзельнікаў імпрэзы віталі жартамі Каласок ды Калінка, “госці з Аўццокоў” — беларускай сталіцы гумару, што ў Калінкавіцкім раёне. Добрымі песнямі парадавалі публіку ўдзельнікі народнага ансамбля беларускай песні “Белая Русь”, былі танцы, конкурсы, вясёлыя розыгрышы.

Больш за 20 роляў было ў дзеі “Беларускія пачастункі”. Прыдумалі і зладзілі цікавую і пазнавальную імпрэзу Ала Гарэлікава і яе аднадумцы — на радасць сабе і людзям ды іншым суполкам беларускім для пераймання.

ШКОЛА МУЖНАСЦІ

Незабыўны прарыў на Дняпры

70 гадоў таму Кіеў быў вызвалены ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. У ходзе наступальнай аперацыі вызначыліся і нашы землякі.

Мікола Караблёў

Гэты месяц асаблівы для сталіцы Украіны: 6 лістапада 1943 года Кіеў быў вызвалены ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Сярод адважных воінаў, якія вызначыліся тады ў жорсткіх баях з ворагам, былі і нашы землякі. У прыватнасці, у загадзе Вяроўнага Галоўнакамандуючага гаварылася пра лётчыкаў генерал-лейтэнанта авіяцыі Красоўскага. А Сцяпан Акімавіч Красоўскі нарадзіўся 20 жніўня 1897 года ў вёсцы Глухі Быхаўскага раёна, на Магілёўшчыне. Пад час Кіеўскай аперацыі камандаваў 2-й паветранай арміяй, лётчыкі падтрымлівалі войскі з паветра. За ўмелае кіраўніцтва арміяй, асабістую муж-

Двойчы Герой Сцяпан Шутаў

насць і адвагу Сцяпану Акімавіча ў маі 45-га было прысвоена званне Героя Савецкага Саюза. Дарэчы, цяпер у Быхаве ёсць плошча імя маршала авіяцыі Сцяпана Красоўскага, і Глухская школа носіць яго імя.

Яшчэ адзін вядомы зямляк, які ўдзельнічаў у вызваленні Кіева — Сцяпан Фёдаравіч

Маршал авіяцыі Сцяпан Красоўскі

Шутаў. Нарадзіўся ў маёнтку Скубейкава Бабруйскага павета, цяпер у складзе вёскі Дварэц Глушкага раёна Магілёўшчыны. Пры вызваленні Кіева палкоўнік Шутаў камандаваў 20-й гвардзейскай танкавай брыгадай 5-га гвардзейскага танкавага корпуса. Тая брыгада у ноч з 5 на 6 лістапада ў 43-м першай увайшла ў Кіеў. За

Гістарычная рэканструкцыя аперацыі на Дняпры

фарсіраванне Дняпра і вызваленне Кіева, за ўмелае кіраўніцтва брыгадай і праяўленыя пры тым гераізм і мужнасць 10 студзеня 1944 года Сцяпан Шутаў быў удастоены звання Героя Савецкага Саюза. А другую “Залатую Зорку” атрымаў за ўзорнае выкананне заданняў камандавання ў ходзе Яса-Кішынёўскай аперацыі 13 верасні 1944 года. Пасля вайны жыў і памёр у Кіеве. Бронзавы бюст двойчы Героя Сцяпана Шутава ўсталяваны ў Глуску, яго імем названы вуліцы ў Маскве і Кіеве, школа ў Глушкім раёне.

Подзвіг герояў бітвы за Дняпро і Кіеў высока ўшанаваны: больш за 17 тысяч воінаў 1-га Украінскага фронту былі адзначаны ардаўнамі і медалямі, сярод якіх шмат беларусаў,

ураджэнцаў Беларусі.

Памятаюць вызваліцеляў сталіцы Украіны і сёння. 3 і 4 лістапада ў Кіеве праходзіў Дзясяты міжнародны ваенна-гістарычны фэст “Даеш Кіеў!” да 70-х угодкаў падзеі. Ён завяршыўся грандыёзнай рэканструкцыяй векапомнага фарсіравання Дняпра. У фэсце сёлета ўдзельнічалі энтузіясты з ваенна-гістарычных клубаў і груп з Балгарыі, Ізраіля, Латвіі, Малдовы, Расіі, Украіны, Чэхіі... Беларусь прадстаўлялі члены ваенна-гістарычных клубаў з Мінска, Гомеля і Брэста.

Важна, што сабралася паглядзець рэканструкцыю шмат людзей, прычым прыйшла пераважна моладзь. Значыць, памяць пра вялікі подзвіг на Дняпры, які здзейснілі нашы бацькі і дзяды, будзе жыць.

Хлебам-соллю сустракалі

Вясковае вяселле — гэта па-ранейшаму падзея для ўсяго наваколля

Патрапіў я гэтай восенню на вяселле ў самую глыбінку. Мяркуйце самі: да вёскі Богіна, што на Браслаўшчыне, гадзін з пяць ад сталіцы ехаць. Адтуль і аддалі замуж сваю Насцёну, як называе яе жаніх, Юрый Іванавіч і Таццяна Яўгенаўна Іванчукі.

Была спачатку рэгістрацыя шлюбу ў ЗАГСе, фотасесія пры возеры, а потым ў Браслаўскім музеі традыцыйнай культуры маладжонаў з сябрамі хлебам-соллю сустракалі-віншавалі. На другі дзень — вянчанне ў вясковай царкве. Аднавяскоўцаў нявесты сабралася шмат, і застолле ладзілі — з песнямі ды танцамі — пры самай хаце Насцёны. На гармоніку граў дзядзька жаніха, на бубне — нявесткіна свякроўка. Не абышлося і без абраду выкупу нявесты, у якім гожа вёў справу сведка-шафер Васіль Прымака, універсітэцкі сябар жаніха. Вяселле прадоўжылася ў райцэнтраўскім рэстаране “Дрывяты”, з вокнаў якога аднайменнае возера як на далоні.

Але хто ж такія па прафесіях жаніх ды нявеста? Аляксандр Лапо — сцэнарыст, я яго каханая Анастасія Іванчук працуе юрыстам на сельгасвытворчасці. Па сцэнарыях Алеся Лапо, ураджэнца Клімавіч, зняты дакументальныя кінастужкі “І тэ жыццё свае ўзоры” ды “Вандроўнік не вернецца”. Ёсць у інтэрнэце і трэцяя: “Жыццё не апішаш”. Ну а фільм сумеснага жыцця маладжонаў Алеся ды Анастасіі толькі пачынаецца...

Іван Мікалаеў, Браслаўскі раён

РОДНАЕ

Грыбная паляна доўга снілася...

Іна Ганчаровіч

Хоць лета даўно прайшло, але цёплая восень падоўжыла сезон нарыхтоўкі дароў лесу. На прылаўках гарадскіх рынкаў і рыначкаў шмат лясных ягад, грыбоў. Яно і зразумела: для многіх сельскіх жыхароў дары лесу — добрая крыніца дадатковых прыбыткаў.

Яны ідуць у лес як на працу. Хто паасобку, хто групамі, цэлымі сем’ямі. “Узброеныя” ножыкамі, з вёдрамі, кашамі і запlechнікамі яны амаль штодня ўранні пачынаюць “ціхае паляванне”. Прырода шчодро адарыла Беларусь грыбамі ды ягадамі. Па ацэнцы спецыялістаў Інстытута лесу НАН Беларусі, агульны біязпас дзікарослых ягад у краіне — амаль 70 тысяч тон, нарыхтоўваецца толькі трэцяя частка. Запас грыбоў — каля 81 тысячы тон, а вы-

біраюць грыбнікі можа чацвёртую частку. Калі ведаеш месцы, то будзеш з грыбамі заўсёды. За гадзіну старанны можа “накідаць” вядро чарніц, брусніц альбо журавін. Я ж ведаю дружную сям’ю са Слуцка, якая за суткі бярэ да 100 кілаграмаў ягад.

Аднесці мяне да фанатаў ягадна-грыбных збораў цяжкавата. Лес, як па мне, гэта найперш крыніца спакою, месца адпачынку ад мітусні, паўсядзённых клопатаў. Але два гады таму ў раёне Плешчаніц, на Лагойшчыне, проста гуляючы па лесе я наткнулася на паляну... І проста ўтрымацца не магла: сабрала амаль 500 баравікоў! Яны раслі сем’ямі штук па 15-17 ды так цесненька, што я проста перапаўзала ад купкі да купкі. Згадваю тое як кадры нейкага фантастычнага фільма. Здавалася: грыбы растуць з моху прама на вачах. На мае воклічы, здаецца, збегліся не толькі грыбнікі,

Пашанцавала на прыгожага баравічка!

але і жыхары бліжэйшых вёсак. Першым з іх пашанцавала: вярталіся з поўнымі кашамі. Грыбная паляна доўга снілася мне потым, ды наава-

больш пакуль не сустралася. Для беларусаў збор грыбоў і ягад — традыцыя з далёкай мінуўшчыны. Лясны ж край! Дары лесу былі

тут не толькі крыніцай харчавання — значных даходаў. Пад царскай Расіяй сялянам удавалася выплочваць усе чыншы (падаткі) дзякуючы беларускім баравікам, груздам і рыжыкам. І сёння для сельскіх жыхароў збор грыбоў і ягад — добры спосаб заробку.

Мой знаёмы пенсіянер з вёсачкі пад Бягомлем, які ўлетку ходзіць у лес кожны дзень, зарабляе на тым вялікія грошы. “Ніводзін камбайнер столькі не будзе працаваць, колькі я ў лесе, — хваліўся нядаўна Пракоп Захаравіч. — Да мяне адзін купец з Расіі шмат гадоў ездзіць, па сушаньня баравічкі. Кажы, добра ідуць у яго рэстаране. Мільёнаў на пяць насушылі яму ў гэце лета (гэта каля 500 долараў. — Аўт.). Хутка прыедзе забіраць”

І як жа ім, вяскоўцам, у лес той не хадзіць! Выйшаў з хаты — ужо лес, у ім лісічкі, падасінавікі, бабкі. “Мне

лянота нават нагінацца па іх, бо за дзве гадзіны наводдаль кашэль белых магу набраць, — з гонарам працягвае суразмоўца. — Ды і ягад было сёлета — хоць касой касі, здаў на чатыры мільёны ды грошы ўнуку на тэлефон аддаў. А хто з маладзейшых, то могуць за лета сям’ёй і на машыну зарабіць. Вунь лісічкі цэлымі вазамі возяць з лесу?”

Праўда, нядаўна сярод ягадна-грыбных бізнэсмэнаў прайшла чутка: маўляў, шведы навучыліся штучна вырошчваць лісічкі, кітайцы — баравікі, амерыканцы — чарніцы. Але нашых рупліўцаў тое нікоўкі не хвалюе. Яны ўпэўненыя: вырасіць столькі грыбоў і ягад, колькі іх можна сабраць у нашых лясах, немагчыма. Да таго ж нашыя лясныя багаці бясплатныя, хоць для нас — на вагу золата. Тут так: спатрэбіліся каму грошы, дык ідзі ў лес і збірай пад нагамі. Галоўнае — не лянуйся!